

УДК 336.5

Лешан Катерина,*студентка Національного університету "Острозька академія"**Науковий керівник:**к.е.н., ст.викл. Шулик Ю.В.*

МОЖЛИВОСТІ СКОРОЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ВИДАТКІВ В УКРАЇНІ

Одним із основних пріоритетів у сфері видатків Державного бюджету України у 2008-2012 роках було соціальне спрямування бюджету – видатки на соціальну сферу становили приблизно 30% [1]. Через це значна увага приділялася саме соціальним видаткам, до яких входять такі напрями діяльності держави, як соціальний захист і соціальне забезпечення, освіта, охорона здоров'я, духовний і фізичний розвиток.

Збільшення соціальних виплат із державного бюджету та державних цільових фондів має як позитивні, так і негативні наслідки щодо економічного розвитку. До позитивних можна віднести, по-перше, розширення платоспроможного попиту на товари та послуги першої необхідності і тривалого користування, а по-друге, нарощування обсягів заощаджень, які можуть залучатися до збільшення інвестиційного потенціалу. Слід враховувати також, що підвищення рівня заробітної плати, пенсійних виплат, державної допомоги та інших державних соціальних платежів впливає на рівень оплати праці в недержавному секторі економіки.

До негативних наслідків збільшення державних соціальних платежів, зокрема, можна віднести посилення грошового тиску на пропозицію споживчих товарів та послуг населенню. Без застосування додаткових заходів така бюджетна політика може призвести до зменшення цілеспрямованих державних інвестицій для забезпечення розвитку пріоритетних напрямів господарського комплексу. Погоджуємося із думкою українського науковця К. Павлюк, що скорочувати неефективні, нерациональні, надлишкові державні видатки необхідно. Однак скорочення соціальних пільг, дотацій, деяких соціальних програм має здійснюватися тільки після підвищення частки оплати праці у ВВП [5, 148].

Трансформація економіки держави потребує ретельнішого аналізу стану соціального захисту населення й розроблення заходів, що сприятимуть установленню раціонального балансу інтересів держави, виробників і споживачів соціальних послуг. Одним із основних завдань трансформаційного періоду має стати проведення такої політики перерозподілу й соціального захисту, яка б не послаблювала стимулів економічної активності й при цьому підтримувала життєвий рівень усіх громадян на прийнятному рівні.

В умовах економічної кризи проблема соціального захисту населення набуває особливої гостроти. Основне завдання – державна гарантія соціальних послуг на рівні мінімальних стандартів. У зв'язку з цим необхідно:

- зменшити суму пільг, якими користується населення;
- забезпечити на мініальному рівні бюджетне фінансування освіти, медицини за умови розвитку мережі недержавних установ;
- здійснити поступовий перехід від державного пенсійного, соціального і медичного забезпечення до пенсійного, соціального і медичного страхування.

Прийнятний рівень забезпечення соціальними гарантіями населення України можливий тільки за наявності достатніх джерел їх фінансування. У світовій практиці існують такі джерела фінансового забезпечення соціальних гарантій населення: кошти держави, грошові доходи підприємств, установ, організацій, фірм, інших комерційних та некомерційних структур, кошти фондів соціального, майнового та особистого страхування, грошові доходи населення [3, 8].

Світова практика свідчить про необхідність законодавчого закріплення використання у бюджетному процесі особливих соціальних індикаторів, у тому числі включення до системи макроекономічних показників Державного бюджету соціальних нормативів. Найважливіші з них – стандарти споживання по регіонах країни продовольчих товарів, медикаментів, побутових, комунальних та транспортних послуг; допустимі рівні бідності і безробіття; мінімальні рівні заробітної плати, пенсій, допомог та ін. Без використання таких якісних та кількісних показників, особливо тих, що стосуються визначення межі життєдіяльності людей, неможливою стає розробка самого бюджету [3, 10]. Наприклад, Європа отримує близько 30 % надходжень до бюджету від продажу культурного продукту. Також заходом на шляху до оптимізації соціальних видатків з Державного бюджету України є надання певних переваг при проведенні меценатства, спонсорства та благодійності, які будуть полягати в зменшенні податко-

вого навантаження, можливості отримання відстрочки та розстрочки плати податків тощо [4, 31-33].

У сучасному світі вигідними є інвестиції в науку й освіту. Вони гарантують найшвидшу віддачу, закладаючи надійний фундамент для сьогоdnішнього і майбутнього прогресу. Дослідження показало, що фінансування освіти і науки є недостатнім, треба кардинально поліпшити його стан, оскільки саме за рахунок такого витрачання коштів може бути досягнуто швидкий економічний ефект.

Отже, у соціальній сфері єважлива проблема раціоналізації видатків (перегляд пільг, поширення платних послуг, перегляд рівня мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму); оптимізація видатків бюджету, за рахунок послідовного впровадження госпрозрахункових форм фінансування установ, зокрема самофінансування; формування системи підтримки культури, передусім недержавних організацій, різних фондів, з метою створення умов для продукування ними національно-культурного продукту, що сприятиме зниженню навантаження на державну скарбницю та реалізації державної політики у сфері культури і духовності. На нашу думку було б доцільно скоротити соціальні видатки Державного бюджету України до 25%.

Література:

1. “Бюджетний кодекс України” (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, N 50-51, ст.572) N 4318-VI (4318-17) від 12.01.2012 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
2. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за січень-червень 2012 року / [Щербина І. Ф., Рудик А. Ю., Зубенко В. В. та ін.] ; ІБСЕД, Проект “Зміцнення місцевої фінансової ініціативи”, USAID. – К., 2012. – 70 с.
3. Момотюк Л. Є. Державне фінансування соціальних гарантій населення України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.04.01 “Фінанси, грошовий обіг і кредит” / Момотюк Людмила Євгенівна; Науково-дослідний фінансовий інститут при Міністерстві фінансів України. – К., 2005. – 19 с.
4. Павлюк К. В. Видатки бюджетів на розвиток людського капіталу як чинник економічного зростання // Фінанси України. – 2006. – № 9. – С. 30-46.
5. Павлюк К.В. Бюджет і бюджетний процес в умовах транзитивної економіки України: Монографія / К. В. Павлюк. – К.: НДФІ, 2006. – 584 с.